

Pirjo Kutinlahti ja Petra Tarjanne

Mistä löytyvät Suomen seuraavat kasvumahdollisuudet?

Ilmastonmuutos, resurssien rajallisuus, digitalisaatio ja palvelullistuminen muokkaavat yritysten liiketoimintaympäristöä radikaalisti tulevalla vuosikymmenellä. Miten Suomi on varautunut näihin muutoksiin ja mitä politiikkatoimilla voidaan tehdä?

Murrokset ovat mittavia minkä vuoksi kasvua ja innovaatiotoimintaa ei kyetä edistämään perinteisin politiikkamenetelmin. Tarvitaan yhteisesti jaettua näkemystä kasvua vauhdittavista tekijöistä, kysynnästä ja Suomen vahvuuksista. Tarvitaan myös uusia toimenpiteitä, joissa tavoitteita ja toteuttamiskeinoja (esim. lainsäädäntö) sovitetaan muiden politiikkasektorien kanssa.

TEM:n kasvuportfolio –työ on askel kohti yhteiskuntaa ja taloutta uudistavaa innovaatiopolitiikka. Kasvuportfolio kokoaa yhteen eri sektoreilla toimivien asiantuntijoiden näkemyksiä Suomelle lupaavista kasvumahdollisuuksista ja elinkeinoelämän kasvunäkymistä suhteuttamalla niitä maailman markkinakysyntään, Suomen kilpailukykytekijöihin ja yhteiskunnalliseen merkittävyyteen.

Markkinamurrokset, kuluttajakysyntä ja yhteiskunnan tarpeet innovaatioiden ja kasvun ajureina

Jotta kasvumahdollisuuksien tunnistaminen olisi riittävän monipuolista ja tulevaisuuteen katsovaa, tunnistamisen viitekehys ja valintakriteerit rakennettiin tarvenäkökulmaan. Hyödynsimme työssä laajasti tulevaisuus- ja ennakoitinkatsauksia. Keskustelut ennakoinnin asiantuntijoiden kanssa täydensivät kirjallisten katsausten sisältöjä, jotka ovat usein kapea-alaisia ja myötäilevät olemassa olevia toimialoja ja jo tapahtunutta kehitystä. Keskusteluissa nousi esiin tarve toimialoja yhdistäville teemoille, jotka nousevat yhteiskunnallisista tarpeista ja kuluttajakysynnästä. Painotimme kasvumahdollisuuden merkitystä korkean arvonluonnin ja tuottavuuden parantamiseen, vaikutusten syntymistä pidemmällä, 5-10 v aikajänteellä, taloudellista ja yhteiskunnallista merkityksellisyyttä sekä potentiaalisten markkina-murrosten sekä yhteiskunnallisten muutosten ja shokkien ennakointia. Vältimme tietoisesti teknologioiden korostamista muutosajureina. Uudet teknologiat ovat toki tärkeitä innovaatioiden mahdollistajina, mutta olennaisempaa on tunnistaa sovelluskohteita. Tässä Suomella on paljon kirittävää.

Kasvuportfolio rakentui kolmeen toisiaan täydentävään tarvenäkökulmaan: 1) Puhdas, terveellinen elinympäristö (ekologinen) 2) Arvonluonnin uudet muodot (taloudellinen) ja 3) Toimiva, hyvinvoiva yhteiskunta (yhteiskunnallinen).

PUHDAS JA TERVEELLINEN ELINYMPÄRISTÖ

Globaalien, ympäristön tilaan ja luonnonvarojen käyttöön liittyvien haasteiden ratkaiseminen.

ARVONLUONNIN UUDET MUODOT

Elinkeinoelämään liittyvien rakenteiden, toimintatapojen ja prosessien sekä tuote- ja palvelutarjonnan vastuulliseen kehittämiseen ja uudistamiseen liittyvät ratkaisut.

TOIMIVA, HYVINVOIVA YHTEISKUNTA

Kansalaisten ja siten koko yhteiskunnan hyvinvointia ylläpitävien ja edistävien yhteiskuntarakenteiden sekä palveluiden vastuullinen kehittäminen ja uudistaminen.

Työssä tunnistettiin kaikkiaan 27 kasvumahdollisuutta, joista laadittiin tarkemmat kuvaukset kasvupotentiaalini arviointia varten.

Covid19 epidemia muistutti talouden sopeutumiskyvyn eli resilienssin tärkeydestä. Epidemian vaikutukset talouteen tulevat muuttamaan niin valtioiden kuin yritysten strategioita. Digitalisaatiolla ja virtuaalisuuden hyödyntämisellä on kasvava merkitys tulevaisuuden palveluissa. Palvelujen ja tuotannon integraatiossa, personoinnissa, itsehoito ja etäpalveluissa Suomella on jo vahvaa osaamista, jonka painoarvo on kriisin myötä saanut kasvusysäyksen.

Kriisitilanne on suosinut erityisesti globaaleja alustayrityksiä. Menestyäkseen suomalaisten yritysten tulee verkottua entistä paremmin osaksi globaaleja arvoketjuja ja markkinoita. Yritysten on myös kehitettävä kykyään luoda parempaa asiakasarvoa jatkuvan uudistumisen kautta. Kansantalouden iskunkestävyyden kannalta elinkeinoja tulee uudistaa ja monipuolistaa.

Markkinapotentiaali, Suomen kilpailukyky ja yhteiskunnallinen merkittävyys Suomelle

Kasvumahdollisuuksien arviointiin osallistui lähes 300 asiantuntijaa elinkeinoelämästä, tutkimus- ja rahoitajaorganisaatioista, hallinnosta sekä alueorganisaatioista. Arvioinnin pääkriteereitä olivat **markkinapotentiaali, Suomen kilpailukyky ja yhteiskunnallinen merkittävyys Suomelle**. Kilpailukykyä arvioitiin sekä yritysten kilpailutekijöiden että toimintaympäristön (osaaminen, tutkimus, sääntely, investoinnit) suhteen. Yhteiskunnallista merkittävyyttä arvioitiin ekologisen, taloudellisen ja sosiaalisen kestävyyden kannalta. Kasvun kärjiksi nousivat vihreää siirtymää, sosiaalista ja taloudellista kestävyyttä tukevat sekä digitalisaatioon ja asiakaskokemukseen liittyvät kasvuteema Lupaavimmat kasvumahdollisuudet näyttäisivät kehittyvän eri toimialojen ja digitalisaation hyödyntämisen rajapinnoille. Kasvun kärjistä kerromme seuraavassa blogisamme lisää.

Kasvumahdollisuuksista käydyt asiantuntijakeskustelut ovat tuoneet arvokkaan lisän innovaatiopolitiikan valmisteluun. Tämä on tärkeä askel kohti avoimempaa ja osallistavaa innovaatiopolitiikan valmistelua. Laajapohjainen vuoropuhelu on tarpeen, jotta hallinto voi olla mukana luomassa hyvää toimintaympäristöä kasvulle ja yritystoiminnalle. Kasvuvalinnoista päättävät lopulta yritykset itse omien arvojensa ja vahvuuksiensa pohjalta.

Työ jatkuu syksyllä tunnistettujen kasvun kärkien jatkojalostamiseksi. Kasvuportfolio toteutettiin keväällä virtuaalisesti ja toteutukseen osallistui lähes 400 asiantuntijaa. Yhteistyökumppanimme kasvuportfolio – prosessin toteutuksessa on toiminut Talent Vectia Oy.

Kasvuportfolio -hankkeen loppuraportti ja tiivistelmä ovat saatavilla:

<https://tem.fi/kasvuportfolio>